

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի, Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տ է Լ է Ֆ օ Ն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԱՄԱՐԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ՍԵՐԳԵՅԵՎԻՉԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և առն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն ինչով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատողին 10 կոպեկ.
Տ է Լ է Ֆ օ Ն № 253.

«ՄՇԱԿ» ԼՐԱԳԻՐԸ

Մարտի 1-ից մինչև տարվայ վերջը կարժեհայ ինչ րուբլի:

Դիմել Դիֆլիս, редакция „Мшакъ“.

Այն անձինք, որոնք վճարել են մինչև մարտի 1-ը և ցանկանում են շարունակել լրագիր ստանալը, թող հոգ տանեն վաղորդը յայտնելու այդ մասին խմբագրութեանը, որպէս զի լրագրի առաքումը չընդհատուի:

Ապառիկ բաժանորդագրութիւն չէ ընդունվում:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Դաշնագրի առթով. — ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ. Մամուլ. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ. Պատերազմի շուրջը. — ՀԵՌԱՅԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՆԵՐ. — ԲԱՆԱՅԻՐԱՎԱՆ. Անցեալէն և ներկայէն:

ԴԱՇՆԱԳՐԻ ԱՌԹՈՎ

Այսօրվայ հեռագրերէն մեր ընթերցողները կը տեղեկանան, որ Եսպանիայի կապիտէլ ինքնիշխանի հետ մի գաղափար, որով ապագայի համար որոշվում է Կօրէյի բռնակցութեանը Արեւելքում:

Առաջին անգամից այնպէս է թուում, թէ Կօրէյի համար այդ գաղափարը շատ նպաստաւոր է, որովհետեւ այդ գաղափարով ապահովվում է նրա ամբողջութիւնը և անձեռնմխելի լինելը: Սակայն իրապէս Կօրէյի այդ գաղափարով ընկնում է Եսպանիայի հսկողութեան և զեկապարտութեան տակ: Արդարեւ Կօրէյի «անձեռնմխելի» պէտք է մնայ միայն ուրիշներին համար, բայց ոչ Եսպանիային, որը իրաւունք է ստացել իր խորհուրդներով կարգադրել Կօրէյի գործերը, մասնաւոր իր ցանկացած ընթացիկները, խաղաղութիւնը Կօրէյի այն կէտերում, որոնց նա ռազմագիտական տեսակէտով անհրաժեշտ կը դատէ երկրի:

ԲԱՆԱՅԻՐԱՎԱՆ

ԱՆՅԱՆՔՆԵՐ ԵՆԵՐԿԱՅԻՆ

Եղիպտոսէն: — Մեր առանձնաթիւները:

Վենետիկ, յունվարի 24-ին

Ալեքսանդրիոյ հայոց մի թերթ յունվարի 23-ին առաջնորդողի մը մէջ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ նոյն տեղին հայոց կրթական հաստատութեան նկատմամբ:

Գաղափար մը տարւում համար Ս. Պօղոսեան վարժարանին բառերն են: Ինչպէս լիար, բաւ է ըսել, թէ այսօր վեց ամիս է որ զարգացող զամ է և տակաւին զարգացական այս տարեւորմանը դասաւանդութեանց ժամանակացոյցը վերջնականապէս որոշուած չէ: Եւ այս ընթացքով զարգացական է, որ ներկայ տարեւորմանը բոլորի առանց որոշ ժամանակացոյց մը գծուած ըլլալու: Բարեկական աշտարակաշինութեան ժամանակէն ալ տիպար է արդարեւ Ս. Պօղոսեան վարժարանին ներկայ կացութիւնը, որովհետեւ հոն գտնէ ամէն ոք մէյմէկ տարբեր լեզու սորվեցաւ, մինչդեռ հոս, այս ընթացքով խելով տղաքը իրենց գիտցած մայրենի լեզուն ալ պիտի մոռնան:

Առաջին բան մը աւելացնելու այս յայտնութեանց վրայ, որոնք շատ ստույգ են, կանցնում Գաղիէ: Համապատկեր տեսարան մըն ալ հոն կը բացուի աչքերուս առջև: Նոյն բաղնիքի մի ուրիշ թերթ օր մը ծանոյց, թէ «Գաղիէի վարժարանը երստէ տարուան մէջ ազգին ընծայած չէ քանի մը աշակերտ, որոնք գիտնային գէթ լի մը հայերէն, եթէ ոչ ուրիշ բան»: Այս գիտողութիւնը երկու երեք տարի

պաշտպանութեան համար, միջամտել այն յարաբերութիւններէ մէջ, որ Կօրէյի պէտք է ունենայ օտար պետութիւններէ հետ և իր ձեռքն առնել Կօրէյական պետութեան ապահովութեան հոգսը ներքին խռովութիւններէ ժամանակ:

Կօրէյի այդ անձեռնմխելիութիւնը միայն խաբուսիկ մի բան է, մի բառ, որով վարագործվում է իրականութիւնը: Կօրէյի ընկնում է Եսպանիայի ազդեցութեան և հովանաւորութեան տակ, դառնալով մի պետութիւն, որ իր գործերը կարող է կարգադրել այն թելադրութիւններով, որ նա կը ստանայ Տօկիոյի արքունիքէն: Մի խօսքով իրագործվում է այն, ինչ որ Եսպանիայի վաղուցվայ տեսչանքն էր, այն է ունենալ եսպանական առեւտրի և զարգութիւնը քաղաքականութեան նպատակներէ համար մի այնպիսի մեծ երկիր, ինչպէս Կօրէյն է, որ իր տարածութեամբ հաւասար է Իտալիային: Իսկ ունենալով իր տրամադրութեան տակ այդ երկրը, Եսպանիան ազդեցիկ դիրք է ստանում Եսպանական ծովի և Դեղին ծովի հիւսիսային մասի ջրերում:

Ռուսաց կառավարութիւնը վաղուց տեղեկ էր Եսպանական ձգտումներէ որդուն և այդ պատճառով վերջին տարիներէ ընթացքում ամէն կերպ աշխատում էր մաքաւել այն բացառական արածութիւններէ դէմ, որ ցանկանում էր իւրացնել Եսպանիան արեւելեան ջրերում: Երկու պետութիւններէ գործունէութեան հակառակութիւնը ժամանակով այնքան մեծացաւ, որ հասցրեց ներկայ ուս-Եսպանական պատերազմին: Եւ անկասկած, պատերազմի ելքը կարող է որոշել Հեռավոր Արեւելքի վիճակը վերջնական կերպով: Ռուսաստանը իր գործերով դեռ չէ խօսեցել Եսպանիայի հետ և ցոյց կը տալ իր պատերազմական ոյժը, երբ Արեւելք ուղարկվող մեծամեծ զորքերը Կուրօպատկիւր հրամանատարութեամբ կը մօտենան Եսպանական գործառնականներին:

առաջ եղած է. անկէ մինչև այս վերջի ամիսներս նոյն դպրոցը դեռ որ և է բարեփոխութիւն կրած չէր:

Արտասանմանի կրթական այս երկու հաստատութեանց վրայ խօսելով նպատակաւ այն չէ, որ «Մշակի» ընթերցողները զբաղեցնեմ ազգային—տեղական մասնաւոր հարցերով: Ո՛չ, եղիպտոսի երկու վարժարանները և Վենետիկի Մուրադ Ռափայէլեան դպրոցը բացառիկ դիրքի մը մէջ կը գտնուին: Ազգային մեր այդ երեք կրթական հաստատութեանց պատմութիւնը իր մէջ կամփոփէ մեր ցեղային առանձնայատկութեանց—կամ թէ կողմէ ըստնէ՝ առանձնայատկութեանց մէկ մասնաւոր կարը: Ու մենք որ և է ժամանակէ աւելի հիմար է որ պէտք է ինքզինքնին ճանաչալու և արագորէն հետամտիլ: Հայը ինքզինքը սրբազան է. «Իւթօրին» պիտի գտնէ մեր պատմութեան ընկերաբանները: Իւթօրին—հաւանորէն. բայց առանց յոռետեսութեան խորհիւր: Այսօրուան ինչքան իրականութիւններ երբեմնի իւթօրիններ էին: Նոյն իսկ ըստիւնը մին գիւտը չի համարուի արդարացումը Ալեքիմիզմներուն, որոնք ոսկի շինելու հետամտեցան:

Մուրադ-Ռափայէլեան վարժարանին խնդիրը այսօրուան համար դուրս կը ձգնուի մեր տեսութեան ծրագրէն: Այդ հիմնարկութիւնները բոլորովին առանձնաշնորհեալ պայմաններում մէջ կը գտնուի: Ո՛չ մէկ թաղի մը կամ քաղքի մը տարածութեան է, ոչ լոկ Արեւելեան կամ լոկ Արեւմտեան հայոցն է և ոչ ալ ոչ և է կրօնական դաւանանքի սեփականութիւնը: Ընդհանրապէս—ազգային է, իրեն յատկացեալ մեծագուտար հասոյթները ունի, և անկախ մատակարարութեան մը առաւելութիւնը կը վայելէ: Եւ եթէ հանրային հոգածութիւնը իր վրայ հրաւիրէ, այն ատենը պիտի ըլլայ մեր զարգաց-

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Մ Ա Մ Ո Ւ Ղ

Ռուսաց մամուլը դեռ շարունակում է ողբալ տաղանդաւոր հրապարակաբօս Միխայիլովի մահը. տպվում են բազմաթիւ յօդուածներ, որոնց մէջ հանգուցեալի գրական—հասարակական դէմքը փայլող, հրապուրելի լոյս է ստանում: «Русск. Вѣд.» լրագրի աշխատակիցը բնորոշում է հանգուցեալին իր բնականաւոր հրապարակաբօսի: Նա յիշում է այն ժամանակը, երբ Միխայիլովի աշխատակցում էր «Отечественныя Записки» ամսագրին: Նրա հետ էին այնպիսի նշանաւոր գրողներ, ինչպէս են Նեկրեմով, Սալտիկով և ուրիշները: Բայց Միխայիլովի բոլորովին առանձնակի տեղ էր գրաւում և բացառիկ ազդեցութիւն ունէր ընթերցող հասարակութեան վրայ:

Այդ ուժով, երիտասարդ, աշխոյժ, համարձակ տաղանդ, այդ մարտնչող par excellence—մրտքերի տէրն էր: Նրանից վախճում էին: Այո, նրանից վախճում էին նոյն իսկ իր մարդիկ, իսկ «օտարները» թէ վախճում էին եւ թէ ատում: Բայց ամենքի համար դա մի խօշոր մարդ էր: Իսկ շատերի եւ շատ շատերի համար, հազարների համար, շար սերունդների համար այնպիսի մի սիրող տաղանդ էր, որ հասնում էր մի տեսակ աստուածացման, ուսուցիչ էր, խօսի դատաւոր... Եւ տեսնել թէ ինչպէս մի հասակաւոր մարդ, ինտելիգենտ գործիչ, մի անգամ համբուրեց նրա ձեռքը եւ դրանով շատ շփոթեցրեց Միխայիլովին: Անցնում էին տարիները: Փոխվում էին ձովերը: Գէպերը կրկնակվում էին իրար վրայ: Ուղղութիւնները փոփոխվում էին: Եկաւ հասարակական ծրագրեան ժամանակը, յոգնածութիւնը տարածվեց հասարակական օրգանիզմի բոլոր անդամների մէջ: Յետոյ նորից սկսվեց մակրոնիացումը. հասարակական ոյժերի նոր զորքում, ափսոսեալի եւ աւելի բարձրանում էր: Իսկ Միխայիլովին շարունակում էր մի եւ նոյնը մնալ: Նա «սերնով» չէր փոխվում, շարունակում էր լինել 60-ական թվականների մեծ գաղափարների փայլուն, փառաւոր ներկայացուցիչը: Գաւ մարմնացած գաղափար էր: Կենսիկ բուրժուական մանր-մունք բաները նրա համար գոյութիւն չուէին: Նա չուէր ուրիշ ոչինչ շահել, բացի գաղափարականից: Կենսիկ իր լայնը կողմով նրան չէր դիպում: Նա միայն գործ էր: Նա միայն ապրում էր գրականութեամբ եւ գրականութեան համար: Ոչ որ չէր կարող նրա պէս ծարար կերպով

ման ամբակառոյց հաստատարանը, և Միխայիլովիներն ալ մեծ օգտակարութիւն մը պիտի ունենան մեր բարգաւաճման գործին, որուն նուիրուած են իրենք ալ:

Ուրեմն ապագային կերպարանելով խօսել վենետիկեան լիկեոնին վրայ, առ այժմ զբաղինք Եղիպտոսի երկու դպրոցներով:

Այդ դպրոցները ոչ աղքատ են, ոչ ալ կարօտութեան մէջ. ընդհանրաւոր փարթեմութեան առաւելութիւնը կը վայելին: Եղիպտոսի երկու սեփականատէր են բազմահարուստ կալուածներու, որոնց հասոյթները յատկացուած են կրթական գործին:

Մեհմետ-Ալիի տիրապետութեան թուականէն յետոյ, երկու քաղաքներն ալ ունեցան հայ գաղթականութիւն մը, շատ բարգաւաճ: Եղիպտոսի սահմանակի հայերը առաջ բերին պետական և վարչական յատկութիւններով օժտուած անձնաւորութիւններ, որոնք եւրօպական համբաւ վայելած են, և որոնց ժառանգորդները դեռ ամենաազդեցիկ են մեր հանրային գործերում մէջ:

Հիմակ, եւրօպական վարչութեան ներքեւ, Եղիպտոսի մէջ առաջ եկած է հայ վաճառականներու դասակարգ մը, որուն կացութիւնը բարեկալոյ է: Նախ խանութիւնները, արհեստաւորները, բանտարներ ունենեք, որոնք իրենց վիճակէն գոհ են և հանգիստ կապրեն:

Հայ գաղութը բազմացաւ 1896-էն յետոյ, Թիւրքիայէն փախստական եկուորներով: Այժմ Եղիպտոսը միախառնական մտաւորական կենտրոն մըն է հայերի համար, ձուկ կը գտնուին բազմաթիւ զարգացեալներ, աւելի կամ նուազ յատկացեալ աստիճանաւ: Կը հրապարակուին հանդէսներ, շաբաթաթերթեր, որոնց վրայ վերջերս հատ մըն ալ աւելցաւ «Պարտեզ»-ը, մանկավարժական հրատարակութիւն: Տեղացի

դիմակներ պատել. ոչ որ նրանից լաւ չէր կարող դատաւիտել: Միխայիլովին միշտ զարթեցնում էր միտքը, զարթեցնում էր խիղճը:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Кавказ»-ին հեռագրում են Պետերբուրգից, որ հայոց եկեղեցիների կալուածների վարչութիւնը նուբրել է 25 մահաճակաւոյց մի հիւանդանոց բանաւոր համար բոլոր անհրաժեշտ միջոցները:

Այսօր, փետրվարի 17-ին, ժամը 11-ին առաւօտեան Թիֆլիսի Արեւմտահայ-Նեփսկեան վերաբանական մայր եկեղեցում մաղթանք կը կատարվի բարի ճանապարհ հայցուն Թիֆլիսից մանջուրական գործող բանակը զնացող զենեւրալ-մայր Վ. Ն. Նիկիտինին, որը սիրելեան երբորդ գորաբաժնի լիւրանթաճիկ մասի հրամանատարն է:

Փետրվարի 15-ին, կիրակի օրը ժամը 1-ին, Թիֆլիսի Գաղվէթի ս. Գեորգ եկեղեցում կատարվեց վարժուհիների փոխադարձ օգնութեան ընկերութեան նախաձեռնած հոգեհանգիստը Ն. Կ. Միխայիլովի յիշատակին, որին ներկայ էին մամուլի և զանազան հիմնարկութիւնների ներկայացուցիչներ, ուսանողներ և յարգողների անգին բազմութիւն:

Մայրաքաղաքի Թերթերի ասելով, փետրվարի 11-ին, Մոսկվայի գրական-գեղարուեստական ընկերութիւնը՝ իշխան Ա. Ի. Մուսաթովի նախագահութեամբ, արտակարգ նիստ ունեցաւ և քննութեան ենթարկեց այն հարցը, թէ ինչ մասնակցութիւն պէտք է ունենայ Լիւկեթիւնը ներկայ պատերազմի համար կատարվող նուիրատուութիւնների մէջ: Վարչութեան առաջարկով ժողովը վճեց նուբրել 5,000 ռ. Ընկերութեան միջոցներից վերաւոր և հիւանդ վերաւորների օգտին: Վճակեց բանաւոր ստորագրութիւն Ընկերութեան ձեռնեղեցութեամբ՝ բանակի և նաւատորմի օգտին և յանձնվեց վարչութեանը նոյն նպատակի համար մի երեկոյթ և մի ներկայացում սարքել:

ու գաղթական ի մի ձուլուած, եռանդալի կը գործեն զանազան ընկերութիւններու, լսաւաններու, մատենադարաններու հիմնարկութեամբ:

Թուելով այն բոլոր նպատաւոր պայմանները, որոնց մէջ կը գտնուի եղիպտոսի իր հայ ինքնազարգացման համար, իրաւունք ունենք զարմանալու, թէ ինչպէս ողորմելի դպրոցներ ունեն: Եւ կարծեմ թէ չը կայ եղիպտոսի մը, որ մէկի մէկի չը թուէ իրենց զբաղողներուն յետաճանցութեան պատճառները: Իսկ երբ կարգը կուգայ շարիքներու դարմանումին, այն ատենն է, որ հայ մարդը ինքզինքը անգոր կը զգայ:

Երբ մենք հայերի ինքզինքին ընկնելու ենք, մեր հանրային կենսիկներ մէջ, պիտի անդրադառնանք հետեւեալ ճշմարտութեան: Հայը իր ցեղային պակասութիւնները քաջ կը ճանաչայ: Իւրաքանչիւր հայ կարծես ընկերաբան մըն է: Դեղի կը թուի թէ «մենք ասանկ ենք, մենք անանկ ենք»: Իր տեսութեանց մէջ ալ երբեք չի սխալի: Եւ սակայն եթէ ամեն մէկ հայ շանք մը ընէ իր անձին վրայէն պակասեցնել գոնէ հատիկ մը այն թերութիւններէն, զոր «ազգային» կանուանէ, տարակոյս չը կայ թէ պիտի ունենային բարեփոխուած հայութիւն մը: Բայց սակայն չը կայ հայ մը, որ բաւուրութիւն ունենայ ուրիշ հայուն մը վրայ տեսած պակասութիւնը ինքն իր վրայ սրբազան գոնէ մասամբ: Հայը ինքնաբարեկարգման անընդունակ է, անձնականութեան—կամ՝ անձնաւորութեան—տարապայման բարգաւաճումը: Ու հայ մը այնքան աւելի ինքնահաւան է, որքան աւելի տգէտ ու յաւակնոտ է: Կ. Պօլսոյ մէջ այդ ինքնահաւանութեան ազդանքը շատ տեսած ենք, ու ուրիշ տարի մը կը խօսինք:

Կովկասի Կաթերական Իրիդատնտեսական ընկերությունը մօտ ժամանակներս բաց է առնելու Գանձակում խաղողի վազերի զանազան հիւանդութիւնների դէմ գործածվող դեղերի պահեստ:

Մայրաքաղաքի թերթերը հաղորդում են, որ փետրվարի 8-ին Քէնզանում՝ ռուսական դեսպանի պաշտօնակատարի և բոլոր դեսպանատան ծառայողների ներկայութեամբ բացվել է և օրհնվել ռուսական մի հիւանդանոց՝ արևելադէսների ընկերություն հաշվով:

«Нов. Обоз.» լրագիրը լսել է, որ Պետերբուրգի համալսարանը արժանի է մեդալի և արժանացրել Արշակ Կուսիկեանի «О соучастіи въ гражданскомъ процессѣ» վերնագրով շաբաթըրուկներ: Պարոնը եղել է Թիֆլիսի առաջին գիմնազիայի սան:

Մոսկվայի դեմստօրի նահանգական ժողովը նուրբի է ներկայ պատերազմում վերաբերված և հիւանդացած զինուորների օգուտին 200,000 ռ. նաւատորմի ուժեղացման համար 5,000 ռ., պատերազմողներին տար գեներալներ բաժանելու համար 25,000 ռ. և ծանր վիրավորվածներին օժանդակութիւն տալու համար 25,000 ռ.:

ԱՆԷՔՍԱՆԻՐՕՊԼԻՑ մեղ գրում են, որ քաղաքային խորհուրդը վճռել է բանալ քաղաքային բուժարան և հրաւիրել դրա համար մի նոր բժիշկ: Գաղաքային միջոցներից 500 ռ. նուրբված է պատերազմում վիրավորված և հիւանդացած զինուորների օգուտին:

ԲԱԳՈՒԻՑ մեղ գրում են. «Բանտներին, արհեստավորներին և գործակատարներին բաղկացած մեր դատակարարի համար պատուհաս են այստեղի խառնութիւնը: Մոսկվայի է այդ խառնութիւններից բան գնելը. երկակայեցէր, եթէ քաղաքում մսի, հացի և այլ անհրաժեշտ կենսական պիտույքների գները, օրինակ՝ մսինը արժէ 12—15 կ., այստեղ, Բալխանիում, ծախում են 15—20 կ. և այլն: Զարմանում ենք, թէ ի՞նչու Բագում մսի, հացի և այլ մթերքների համար որոշ տակաւ է նշանակված, իսկ Բալխանիում, ուր աւելի անհրաժեշտ է, ոչ իսկ եթէ նշանակված էլ է, չէ գործադրվում: Ցանկալի է, որ գործի գլուխ անցած մարդիկ մտածեն այդ մասին»:

ՀԻՆՆԱՍԻԻՋԵԻՄԵՆԻՑ մեղ գրում են. «Ամսիս 5-ին, Վարդանանց տօնին, տեղիս երկրապետի դպրոցի դահլիճում խուռն բազմութեան ներկայութեամբ կայացաւ հայերէն ներկայացուած տեղիս սիրողների մասնակցութեամբ: Իրարից ծայրի ի ծայր լինել էր, չը նայելով, որ տեղերի գները մատչելի չէին»:

ԱՐԴՈՒԻՑ մեղ գրում են. «Հինգշաբթի, փետրվարի 5-ին, հայ լուսաւորչականների եկեղեցում հանդիսուող պատարագից յետոյ հոգեհանգիստ կատարվեց Վարդանանց տօնի առիթով: Զը նայելով եղանակի վատութեանը, եկեղեցում կար ժողովրդի մեծ բազմութիւն»:

ՂԱՄԻՑ մեղ գրում են. «Կիրակի, փետրվարի 8-ին, իղլին յանձնվեց տեղիս Ուրէն քահանայ Դուրդանի մարմինը: Հանգուցեալը քան տարիներ վարել է կրօնաւորի պաշտօն Ղլլարի նախկին հայոց ուսումնարաններում: Հանգուցեալ Ուրէն քահանան 60 տարեկան էր»:

ԱՍՍԷՔԱՄԱՔԻՑ մեղ գրում են. «Ախալքալաքի քաղաքային դոմայի դահլիճում, քաղաքի բոլոր ազգաբնակչութեան մեծամասնութեան ներկայութեամբ, ուր տեղ էին գրաւել համաքաղաքի իրանց դրօշակներով, կատարվեց մարթնք թագաւոր Կայսրի արհեստութեան և պատերազմի աջողութեան համար: Որովհետեւ Ախալքալաքը գտնւում հայաբնակ քաղաք է, ուստաց նաւագինեան գնդի զինուորական քահանան կարգաց մի հետաքրքիր ճառ, որ կարելի է ամենաբարձր 5—6-րդ դարերի բրիտանական եկեղեցու կազմակերպչութեան դարձագրման»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՏԵՐԱՍԻ ՇՈՒՐՁԸ

Ֆրանս-անգլիական յարաբերութիւններ: «Matin» լրագիրը Լոնդօնի թղթակիցը հրաւիրում է ֆրանսիական հասարակութեան ուղարկութիւնը «Daily Mail»-ում երեցած յօդուածի վրա

Ֆրանսիայի և Անգլիայի դերի մասին Հեռաւոր-Արեւելքի ընդհարման մէջ: Այդ լրագիրը ասում է, թէ որքան էլ բարեկամական լինեն յարաբերութիւնները Ֆրանսիայի և Անգլիայի մէջ, բայց այդ երկիրները գիտեն, որ կարող են այնպիսի դէպքեր ծագել, որ նրանց միմեանց դէմ յանդիման կը դնեն: Յօդուածը աւելացնում է, որ երկու երկիրներն են այդ չին ցանկանում: «Այժմ, ասում է նա, Ֆրանսիայի և Անգլիայի մէջ ոչ չարակամութիւն կայ, ոչ նախանձ: Բայց երրորդ պետութիւնները կարող են մեծապէս շահվել, եթէ աշուղի նրանց երկպառակութիւն սերմանել: Ֆրանսիայի և Անգլիայի մէջ Ֆրանսիացիները պէտք է իրանց հարց տան, արդեօք կամենում են խաղաղութիւնը դառնալ ուրիշի ձեռքում: Մեր կողմից մենք ամեն բան կանենք, ինչ կարող ենք, այդ տեսակ հետեւանքի առաջն առնելու համար և մենք չենք կասկածում, որ Ֆրանսիան ևս, հաւատարիմ իր պատմական անցեալին, նոյնպէս խոհեմութիւն ցոյց կը տայ: Մենք չենք ցանկանում բարդութիւններ, բայց շնորհիւ մեր պաղարկեալութեան, որ ոչ միշտ կանօնաւոր է մեկնում մեր զբաղմունքի կողմից, մենք պատրաստ ենք բոլոր պատահականութիւններին համար: Անգլիան կը պահպանէ բոլորովին անաչառ դրութիւն, մինչև որ երեւան կը գան դաշնագրի մէջ նախապայմանված պայմանները: Մեր առաջին հոգսը, մեր առաջին պարտականութիւնն է լինել պատրաստ»:

Ամերիկացի հաղորդագրողները, լրագիրները, «Այսպիսի երկուստեան մեկնաբանութիւնների է ենթարկվում Գէի նոր ծրագրերը, որ ցանկութիւն էր յայտնել արգելքներ դնել Ռուսաստանի ճանապարհի վրա այն բաղկին, երբ Եւրոպայի պարտութիւն կը կրէ: Միացեալ-Նահանգները ցանկանում էին, որ այդպիսի երկրի դէպքում ամեն բան մնայ հին ձևով, ինչպէս մինչև պատերազմը: Ֆրանսիական դեսպանը յայտնեց, որ իր կառավարութիւնը չի միանայ այդ ծրագրին: Ֆրանսիական դեսպանը, որին նոյնպէս հարցումն ուղղվեց, հրահանգներ պահանջեց Պարիզից»:

Ինչպէս յայտնի է, ռուսաց կառավարութիւնը մերժեց տալ իր exequatur-ը Գալիսիայի նշանակված ամերիկական հիւպատոսի համար: «Temps» լրագիրը ստացել է մի ռուս հեղինակաւոր աղբիւրից հետեւեալ բացատրութիւնը: «Մանջուրիայում մենք գտնվում ենք չինական հողի վրա, բայց Պորտ-Արտուրում և Դալնիում մենք մեր տանն ենք գտնվում: Բոլորովին հասկանալի է, որ մենք այդ քաղաքներում գործադրում ենք պատերազմական ժամանակի օրէնքներ և մերժում օտար հիւպատոսներ ընդունել: Մանջուրիայի վերաբերմամբ գործը ուրիշ տեսակ է. ռուսաց կառավարութիւնը միշտ յայտնել է իր ցանկութիւնը յարգել այդտեղ օտար ազգերի առեւտրական իրաւունքները: Եթէ ամերիկական կառավարութեան հաճելի է պահանջել Չինաստանից հիւպատոսների ճանաչումն Մուկդէնում և Անդունում, նա իրաւունք ունի, բայց երկրի այժմեան վիճակը մեզ ևս որոշ իրաւունքներ է տալիս»:

«Figaro» լրագիրը ասում է, որ պատերազմի հաւանականութիւնը Անգլիայի հետ մեծանում է: Թշնամական զգացումները դէպի անգլիացիները ամին օր սաստկանում են: Ռուսաստանը չաւ է անում, ուղարկելով իր ոչ բոլոր նաւաստիներին Հեռաւոր-Արեւելք: Լրագիրը պատմում է, որ բրիտանական դեսպանին Պետերբուրգում 36 ժամ ժամանակ տրվեց, որ նա պաշտօնապէս յայտնէ, թէ արդեօք Անգլիան պէտք է չեղութիւն պահպանէ: Երբ 22 ժամ անցաւ, հեռագիրը հաղորդեց Անգլիայի վճիռը՝ չեղութիւն պահպանելու:

Անգլիայի դէմ բռնամտքներ սասկանում է: Եթէ ուշի ուշով դիտենք Ֆրանսիական մատուլը, կը տեսնենք, որ ռուս-հայոցական պատերազմը առաջ է բերել Ֆրանսիայում զրգուռն, որ օրից օր սաստկանում է: Ֆրանսիական կառավարութիւնը, Ռուսաստանի հետ կնքած դաշնագրերի հիման վրա, յայտնել է չեղութիւն, բայց Ֆրանսիայի հասարակական կարծիքի առաջ դէպքերի գորութեամբ վճռական հարց է դրված: Ինչ պէտք է անէ Ֆրանսիան, եթէ որոշ հանգամանքներ առաջ գան:

Ֆրանսիական նշանաւոր քաղաքական գործիչները բազմաթիւ նամակներով որոնք աղպված են զանազան Ֆրանսիական լրագիրներում, միասնապէս համոզմունք են յայտնում, թէ Ֆրանսիան հարկաւոր բազմում կը կարողանայ կատարել իր պարտաւորութիւնները:

Ռուսաստանի վերաբերմամբ, իբրեւ իր դաշնակցի:

Նույնպէս զինաւորվում է: Եւրոպայի ամեն կողմից լուրեր են հասնում, որ զօրքերը դնել են կոշիկում, զինաւորվում են: Եւրոպան ցանկանում է խաղաղութիւն, ուստի և պատրաստվում է պատերազմի: «New-York Herald» լրագիրը Բերլինի թղթակիցը այնպիսի աղմկաշուր լուրեր է հաղորդում, որ կարելի է կասկածել նրանց ճշգրտութեան մասին: Մադրիդից հաղորդում են, որ Ֆրանսիական կառավարութիւնը գաղտնապահութեամբ հաղորդել է սպանիական կարմիրներին, թէ բրիտանական կառավարութիւնը ծածուկ ծրագրեր ունի գրաւել, պատերազմի դէպքում, սպանիական հողի մի մասը: Այդ է պատճառը, որ Սպանիան զօրք է ուղարկում Կանարեան կղզիները և Գիբրալտարի նեղուցի մօտերը:

Դանիական զինաւորութիւնները արդէն յայտնի են: Այժմ Դանիայի օրինակին հետեւում է և Շվեդիան:

Հեռագիրները Մոսկվայից հաղորդում են, որ մի քանի օր առաջ կայացաւ պետական խորհուրդ, որի մէջ վճռվել է ուժեղացնել Գոսպլանդ կղզու ամրութիւնները: Որովմէ է նոյնպէս դէպքի կոշիկ ծովափեայ արտիլերիան և կենսաբանական զօրքերը Շվեդիայի հիւսիսում:

Գերմանական արտաքին գործերի մինիստր բարոն Բիլհոլմը կարեւոր յայտնութիւն աւելեց գերմանական զօրքերի մասին Հեռաւոր Արեւելքում: Նա յայտնեց, որ բռնկված պատերազմի պատճառով, Գերմանիան չէ կարող դուրս հանել այն 2600 զօրքը, որ այժմ Չինաստանում է գտնվում, որովհետեւ այդ զօրքը այժմ գլխաւոր նեցուկն է կազմում Չինաստանում կարգ պահպանելու համար:

Բերլինի աւստրիական դեսպանատնից հաղորդում են, որ պատերազմը Հեռաւոր-Արեւելքում չէ կարող արգելք լինել Ռուսաստանի գործողութիւններին Բալկաններում և ռուսական զօրքերը, որոնք պէտք կը գան Չինաստանի համար, կը վերցնվեն պահեստի ոյժերից, այնպէս որ եւրոպական Ռուսաստանի զինուորական ոյժերը չեն տկարանալ:

Հեղինակաւոր աղբիւրներից հաղորդում են, որ Թիւրքիայի համերկութիւնը ևս հասել է, և եթէ մակեդոնական ապստամբներ չը դադարէ, ձեռք կառնվին ամենաբուռն միջոցներ, որպէս զի ստիպուի Բոլգարիային խնդրել, որովհետեւ սուլթանը Բոլգարիայի վեհապետն է: Բ. Դուռը հարկաւոր չէ համարում պատերազմ յայտնել: Թիւրքական զօրքերը կը մտնեն Բոլգարիա իբրեւ մի ապստամբված վասալ իշխանութեան մէջ:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

15 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Փոխաքաղ գնեւաւոր-աղբիւրատան Ալեքսեյի Հեռագիրը Նորին Մեծութեան անունով 1904 թվի փետրվարի 13-ից, «Ռ» լրուին հեռագրի ներկայ փետրվարի 13-ից ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձերդ Մեծութեանը հետեւեալի մասին. Պորտ-Արտուրում փետրվարի 12-ին, լուսնի մայր մտնելուց յետոյ («Ընթացիկ») յետ մղեց մի քանի անգամ թշնամիների սկստնաւորքը, այնպէս որ երկուսը ռնչացրված է համարում: Ծովի մէջ մեր ահանաւորներ 1-ին աստիճանի կապիտան Մատուսկինի և երկրորդ աստիճանի կապիտան Իշխան Լիվկինի հետ հանդիպելին և հարձուած էին միմեան թշնամու ահանաւորներին, իսկ մեծ նաւեր չը գտան: Նոյն փետրվարի 12-ի առաւօտեան ուղարկվեցին «Դալնայն», «Դիւնա», «Ասիորը» և «Եօդիկ» կրէյսերները, որպէս զի չը թող տան հապոնական կրէյսերներին հալածելու մեր վերադարձող ահանաւորների մի մասը. հապոնական 4 կրէյսերները անշարժ են նրանցից մէկ ահանաւոր, որը թագնվեց Գոլուրիայի ծովախորշում, ուր մեծ տարածութիւնից ուղարկվեց թշնամուց: Նրա վրա սպանվածներ և վիրաւորվածներ չը կան: Եւրոպական նաւատորմը, նկատելով մեր կրէյսերները, մօտեցաւ մարտկոցներին, որոնք նաւերի հետ միասին կրակ բաց արին: Ժամը 10-ին և 50 րոպէին, պաշտպանվելով թնդանօթաձուլութեամբ, կրէյսերները մտան նաւահանգիստը ահանաւորներից յետոյ: Թշնամու թնդանօթները ռումբերը մեծ մասամբ չէին հասնում տեղը: Բացի մէկ վերաւորված նաւատորմից, որից կորուստներ չը կան: Եւրոպական նաւատորմը ուղարկվեց Գոլուր-Արտուր 17 պատերազմական նաւերով, որոնց մէջ 8 ահանաւոր կան, այն ինչ ե-

րէկ և փետրվարի 11-ին նրանց թիւը 12 էր:» Մեծ Իշխան Թագաժառանգը բարեհաճեց իր սեփական գումարներից 100,000 ռ. շնորհել նաւատորմի ուժեղացման համար:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: «Օրէնքների ժողովածուի» մէջ տպված է. որ Ամուրի շրջանի Բլազովէչ-չենսկ քաղաքը յայտարարվում է սաստկացրած պաշտպանութեան դրութեան մէջ, իսկ Անդր-բայկալեան շրջանում զինուորական դրութիւն է յայտարարվում: Փետրվարի 14-ին Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհիներ Մարիա Ֆեդորովնա և Ալեքսանդրա Ֆեդորովնա, Մեծ Իշխան Թագաժառանգը, Մեծ Իշխանուհի Օլգա Նիկոլայեան, Մեծ Իշխան Ալեքսանդր Միխայլովիչ Օգոստոսփառ ամուսնու և Իշխանուհի Իրենա Ալեքսանդրովնա դստեր հետ և Մեծ Իշխանուհի Օլգա Ալեքսանդրովնա սուրբ Հաղորդութիւն ընդունեցին Նորին Մեծութեան սեփական Անիշիօվ պալատի եկեղեցում:

ԱՆԷՆ: (Ռէյտ. գործ.) Կիրակի գիշեր ռուսական ահանաւոր Կարմիր ծովում թնդանօթ արձակեց անգլիական «Մոմբասս» պոստային շոգենաւի վրա, որ գնում էր Կալիւտատա, որպէս զի հարկաւոր նրան կանգ առնել: Որովհետեւ շոգենաւը ուղարկութիւն չը դարձրեց այդ նախագիտութեան վրա, այդ պատճառով երկրորդ ռումբ արձակվեց, որից յետոյ «Մոմբասս» կանգ առաւ: Ռուսական օֆիցերը եկաւ շոգենաւի վրա և գնեց նրա թղթերը:

ՄԵՌԻԼ: (Ռէյտ. գործ.) Այսօր լորերի ժողովում ըննվում էր Տիբեթի արշաւանքի հարցը: Պատմ էին մի քանի հոնթօրներ: Նրանցից մէկը, մարկիզ Բիլզոն, առաջարկեց կառավարութեանը դադարեցնել արշաւանքի շարունակութիւնը գործերի դրութեան պատճառով արեւելեան Ասիայում: Բօլշեւրիքն ըննում էր իր թէ գոյութիւն ունեցող համաձայնութիւնը Ռուսաստանի և Տիբեթի միջև: Արտաքին գործերի մինիստրը ներկայացրեց երկար բացատրութիւն. նա խօսում էր յօդու Տիբեթի անկախութեան վերականգնման և այն կարծիքը յայտնեց, որ եթէ պետութիւններից մէկը ունենալու է Տիբեթում գերակշիռ ազդեցութիւն, դա լինելու է միմիայն Մեծ-Բրիտանիան: Ապա Լանսդօուն մատնացոյց արեց, որ ռուսաց կառավարութիւնը պարզ և գոհացուցիչ հաւատարմութիւն տուեց իր քաղաքականութեան վերաբերմամբ Տիբեթում: Անհաւանական էր այն լուրերը, թէ Լանսդօուն գտնվում են ռուսական մեծ զորաբաժիններ: Տիբեթցիները յոյս ունէին Ռուսաստանի պաշտպանութեան վրա, և այդ սխալ կարծիքը այդքան յամու դարձրեց նրանց դիմադրութիւնը: Լանսդօուն աւարտեց իր ճառը հաւատարմացնելով, որ կառավարութիւնը յօժարութեամբ կը վերադառնայ այդ հարցին աւելի յարմար ժամանակ: Իրանով վերջացան վիճաբանութիւնները տիբեթեան հարցի վերաբերմամբ:

ՎԻԷՆԱ: Շվեդական թագաւորը ճանապարհ ընկաւ Արագիտ:

ԼՕՆԴՈՆ: (Ռէյտ. գործ.) Ծովապետութեան առաջին լորը, Վուլբերթում արտասանած ճառով մէջ, հասարակութեան և մամուլի ուշադրութիւնը դարձրեց այն բանի վրա, որ պատերազմի վերաբերմամբ նրանց վրա լուրջ պատասխանատվութիւն է դրված: Հաետորը յիշեցրեց, թէ որչափ արտասանանեան լրագիրների մեկնութիւնները բօթական պատերազմի ժամանակ հակառակ տրամադրեցին Անգլիայի հասարակական կարծիքը: «Թող դա մեզ համար դաս լինի, —ասաց Սօլոքս, —մեզ հարկաւոր է խուսափել անարդարութիւններից: Մենք ինքներս նրանց զօր դարձանք»:

ԲԵՐԼԻՆ: (Մեկական թղթակցից) Այստեղի քաղաքական շրջաններում մատնացոյց են առնում ռուսների վերջին աշողութիւնների վրա, որոնք ապացուցեցին, որ ռուսական նաւատորմը ընդունակ է աշողութեամբ պաշտպանվելու: «Ընթացիկ» զրահակրի և բաղարէաների աշողութիւնները գնահատված են լրագիրներից ըստ արժանւոյն:

ԳԷՕՐԳԻՆԵՎՍԿ: Վարդիկավազի երկաթուղու Միլեբարիի-Վօլդ կայարանում փետրվարի 13-ին երեք անայտ անձինք փախաբանեցով կողոպտեցին ռուսիկ տանող Դարձնէին. յաւիճը տակված է 10,000 ռուբլի:

ԿՄՆ: Մեծ Իշխան Գեօրգի Միխայլ օվիչ Օգոստոսփառ ամուսնու հետ ժամանեց և յայտնեց:

ՏՕԿԻՕ: (Ռէյտ. գործ.) Փետրվարի 10-ի Կն Եւրոպական Կօրէան ստորագրեցին դաշնագիր, որով ապահովվում է Կօրէյի անկախութիւնը և անձեռնմխելութիւնը, նոյնպէս և Եւրոպական ղախկնութիւնը ըէֆօրմներ մրցանիւն: Եւ Կօրէյի ներքին բարեկարգութեան համար:

Վիլեն Ա. Աստուրական դէպքերի մասին
վեց։
ՄՈՍԿՎԱ. Քաղաքը մատուցանում է գնե-
րաւարկումներ Կուրսկի շրջանի Աս-
տուրական պատկերներ վաճառելիս։
Թիֆլիսի ժամանակները վրաց ազնուականու-
թեան ներկայացուցիչները մասնակցելու սա-
նիտարական բաժինը կազմակերպելու համար
ազնուականութեան պարագլուխները խորհուր-
դակցութեանը։

15 փետրվարի

ԽՍՀՄ-ին։ Խորհրդում և սահմանի մասերը ա-
մեն ինչ հանգիստ է։ Գունդուկինի մօտ բարձ-
րութիւնները վրաց երևում են լուսով ազդա-
նալները, կարմիր և սպիտակ, որոնք հանգ-
չում են մեր հետախոյզ խմբակների մօտենա-
լու ժամանակ։ Մօնոպոլիայի սահմանից հինգ
վերստ տարածութեան վրա ուխտաւորի ձևով
հաւաքվում են զինուորական ուժերը։

Գ. ՊՕԼԻՍ։ Որովհետև արքայական շարժումը
տարածվեց Իսկուստ, ուստի դաշնագրված պե-
տութիւնները դեպքային կերպով համապատասխան
առաջադրութիւններ արեցին Բ. Իրան։ Վեր-
ջինս այնտեղ կուղարկել թնգանթիստիկ զոր-
քի չորս բաժնաւորներ։ Քաղաքացիական զործա-
կանների առաջադրած և դեպքայինները պաշտ-
պանած միջոցները, որոնք վերաբերում են
մակեդոնական փախստականներին իրանց տե-
ղերում բնակեցնելուն, շուտով կը հրատարակ-
վեն։

ԼՈՒԴՈՒՆ (Բէլյու, գործ)։ Նազասակիում
եռուն գործունէութիւն է տեղի է ունենում
գործերին նաւերի վրա նստեցնելու համար.
յուշվարի 28-ից ճանապարհ ընկան 40-ից ա-
ւելի փոխադրող նաւեր։

ՏՕԿԻՍ։ Ենթադրելով և Կորէյի մէջ փետր-
վարի 18-ին հետեւալ արձանագրութիւն է
կնքված. 1) Ենթադրելով և Կորէյի մէջ երկա-
րատն և սերտ բարեկամութիւն պահպանելու
և խաղաղութիւնը պաշտպանելու համար արե-
ւելեան Ասիայում Կորէյական կառավարու-
թիւնը կատարելով վստահութիւն է ցոյց տա-
լիս Միկադոի կառավարութեանը, որի խոր-
հուրդները, երկրի վարչութեան բարեօրոճման
վերաբերմամբ, նա կընդունէ, 2) Ենթադրելով
կառավարութիւնը, ղեկավարելով սերտ բարե-
կամութեան կապերով, հոգ կը տանի Կորէյա-
կան կայսերական պալատի պաշտօնութեան և
հանդիսութեան մասին։ 3) Ենթադրելով կա-
ռավարութիւնը յանձն է առնում Կորէյի վերջ-
նական հողային անձեռնմխելիութիւնը. 4)
Այն դէպքում, եթէ Կորէյական կայսերական
տան բարօրութեանը և Կորէյի հողային ան-
ձեռնմխելիութեանը վտանգ կը պայծառ կըրորող
պետութեան միջամտութեան կամ ներքին յուզ-
մունքների պատճառով, այն ժամանակ եւս օ-
նական կառավարութիւնը, հանգամանքների
պահանջման համեմատ, անյապաղ միջոցներ
ձեռք կառնէ և այդպիսի դէպքերում Կորէյա-
կան կառավարութիւնը կատարելով աշա-
կցութիւն կը ցոյց տայ Ենթադրելով ձեռք
առած միջոցներին։ Այդ նպատակներին հաս-
նելու համար ենթադրելով կառավարութիւնը
կարող է անհրաժեշտութեան դէպքում զբա-
ւել գիւղերը, որքան դա կը պահանջվի ռազ-
մագիտական խորհրդածութիւններով. 5) Եր-
կու պետութիւնները կառավարութիւնները
ապագայում առանց փոխադրած համաձայնու-
թեան ոչ մի դաշնագրեր չեն կապի որ և է
երբորդ պետութեան հետ, եթէ դրանք կը
հակասեն ներկայ դաշնագրի հիմնական կա-
նօններին. 6) Ներկայ արձանագրութեան կէ-
տերի պապազմ մասնաձայն մշակութիւնը կի-
րագործվի Ենթադրելով և Կորէյական արքային
գործերի միջնորդի միջև կայացած համաձայ-
նութեամբ, որքան դա անհրաժեշտ կը դառնայ։

ՉԻՖՈԻ։ Ենթադրելով մարտնամար, որը
հասնելի վնաս կընց Պորտ-Արտուրի մօտ եղած
կուրի մէջ, աշխատում էր հասնել Չիֆու. բայց
շրատոյզ հաւա, չը հասնելով մինչև նաւահան-
գիստը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ի հերքում մեր զինուորնե-
րին հետը Արևելք փոխադրելու եղանակի մա-
սին տարածված լուրերը, «Новое Время» լրա-
դիրը, աշխատանքի խօսքերով, հաղորդում է,
որ բոլոր զինուորները, առանց բացառութեան,
ոչնչան իւրաքանչիւր կիսամուշտակ բաճկոնակ
մահուկից, ֆուֆայի, թաղիքէ կօշիկ, տաք
գուլպաներ և ձեռնոցներ, կազմեն իւրա-
քանչիւր փառքի մէջտեղում շինված են երկա-
թէ վառարաններ։ Փայտ—ինչպէս ուղեք-
նայի պայմաններում երկրաշարժի չեն
ոչ մի սահմաններին։ Բոլորի տրամադրու-
թիւնը հիմնադր է։ Առաջուց նշանակված կէ-
տերում պատրաստվում է առատ տաք կերա-

կուր։ Օֆիցերները հոգածութեամբ են վերա-
բերվում զինուորներին և տալիս են նրանց
իրանց հաշուով զբոյլներ ընթերցանութեան
համար։ Դժուար է անգամ աւելի մեծ կօֆորտ
երևակայել զօրքերի համար մի այդպիսի հե-
ռուոր ճանապարհորդութեան ժամանակ։

15 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գնեւերա-մայոր Ֆլուգի հե-
ռագիրը 1904 թուի փետրվարի 15-ից. «Պորտ-
Արտուրում 13-ից 14-ի գիշերը անցաւ հան-
գիստ։ Թշնամու նաւատորմը պտտում է Պորտ-
Արտուրի մօտ։ Տեղեկութիւններ են ստաց-
վում չինական զօրքերի տեղափոխութիւնների
մասին Լեաօխէ գետից դէպի արևմուտք։ Լու-
րեր են պտտում, որ գնեւերալ Մայի մինչև
10,000 զօրքեր գտնվում են ճանապարհին
Տունչոօ և Չայոյանի միջև։ Ուժեղացնում է
սինիսիսիսեան երկաթուղու պաշտպանու-
թիւնը. նրա իւրաքանչիւր կայարանի վրա
կանգնեցրված են մօտ 40—50 չինական զին-
ուորներ։ Մեր հեծելազօրքերը մօտն հօրէյա-
հօրէյական ազգաբնակչութիւնը բարեկցակամ
է դէպի մեզ»։

Հրատարակված է Բարձրագոյն հրաման այն
կանոնները հաստատելու մասին, որոնցով Ռու-
սաստանը դիտարկութիւն ունի ղեկավարվել
պատերազմի ժամանակ Ենթադրելով հետ։ Ամե-
նագլխաւոր կէտերը հետեւեալներն են. 1) Են-
թադրելով հպատակներին թողարկում է պա-
տերազմի ժամանակ օրէնքները պաշտպանու-
թեան տակ մնալ և խաղաղ զբաղմունքներ ու-
նենալ կայսրութեան սահմաններում, բացի
այն շրջանները, որոնք մասնւում են փոխար-
քայութեան կազմի մէջ հեռու Արևելքում։ 2)
Ենթադրելով առևտրական նաւերին, որոնք
պատերազմ յայտարարելու ժամանակ գտնվում
էին ռուսական զինուորական նաւահանգիստնե-
րում և նաւահանգիստներում, թողարկում է
մնալ մինչև ծովը դուրս գալը այնպիսի ապ-
րանքով, որ զինուորական կօնտրաբանող չէ,
այնքան ժամանակ, որքան հարկաւոր է նաւը
բեռնաւորելու համար, բայց ոչ աւելի 48 ժամից
ներկայ կանոնները հրատարակելու ժամանակից։ 3)
Չէզոք պետութիւնների հպատակները ա-
ռանց արգելքի կարող են շարունակել առե-
ւտրական յարաբերութիւնները ռուսական նա-
ւահանգիստներին և քաղաքներին հետ կայսրու-
թեան օրէնքները և միջնորդային կանոնների
կազմակերպող պահպանելու պայմանով. 4)
Չէզոք առևտրի վերաբերմամբ պէտք է պահ-
պանվեն հետեւեալ կանոնները. 1) Չէզոք դրօ-
շակը ծածկում է թշնամու բեռը, բացի զին-
ուորական կօնտրաբանողայից. 2) Չէզոք ապ-
րանքները, բացի զինուորական կօնտրաբան-
ողայից, չը պարհազմի և բռնվեն թշնամու դրօշակի
տակ. 3) Պաշարումը, որպէս զի պարտաւորա-
կան լինի, պէտք է իսկական լինի, այսինքն
նա պէտք է օժտված լինի պատերազմական
բաւարար ոյժերով իրապէս դադարեցնելու
համար մուտքը դէպի թշնամու ափը. 4) Պա-
տերազմական կօնտրաբանողայի առևտրի հետ
միասին պէտք է համարվեն չէզոք նաւերի
հետեւալ չը թողարկված գործողութիւնները.
Թշնամու զօրքերի, թշնամու հեռագիրների և
գրագրութեան տեղափոխութիւնը, պատերազ-
մական և փոխադրող նաւերի հայտնաբերութիւն
թշնամուն։ Երբ թշնամու նաւերը բռնված պղծ-
տեսակ պատերազմական կօնտրաբանողայով,
կարող են, հանգամանքներին նայած, ոչ միայն
բռնվել, այլ և յարբուսիս գրավել։

ԼԵՍՍԵՆ, 14 փետրվարի։ Չինացիները Են-
թից հաղորդում են, որ ռուսական առաջապահ
հեծելազօրքմասը գնաց Ենթուկը 200 վերստ
այն կողմը և ընդհարում ունեցաւ ենթուկական
առաջապահ զօրքմասի հետ։ Կազակները յա-
փշտակեցին ենթուկական ձիեր։ Ենթուկացի-
ները ջարդ կրեցին և փախան։ Գնեւերալ Լի-
նէվիչ հեծելազօրքի հետեւի ուղարկեց և մի
հետեւի զօրքաւորին հիւսիսային Կորէյայում
ամբնաւորու համար։ Հարաւային Մանչուրիա-
յում հանգստութիւն է։ Չօրքերը օրական
մի քանի անգամ հասնում են երկաթուղիով։
Չինական ազգաբնակչութիւնը հանգիստ է։ Նա
անարգել ծախում է մեր զօրքերին պաշա-
րեկցանք և ձիեր։ Չինական իշխանութիւնները
բարեկցակամ են վերաբերվում։ Մուկդէնի
ցղանցողները հիւանդ է։

ՄՈՍԿՎԱ. Փետրվարի 14-ին սիբիրեան էկս-
պրէստով Մոսկվայից հեռու Արևելք ուղե-
ւորվող Պորտ-Արտուրի նոր նշանակված կոմիս-
սար զինեցրվել չի սկսեց Մոսկվայում։
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պատերազմական նաւատորմը
ուժեղացնելու նպատակով կամաւոր նուիրա-
տուութիւնների համար Բարձրագոյն հաստատ-
ված կոմիտէին նախագահ յայտնում է ի
գիտութիւն կայսրութեան վարչական, դասա-

կարգային, առևտրական, արդիւնաբերական,
գեմատոմոններին, քաղաքային և այլ հիմնարկու-
թիւններին, նոյնպէս և լրագրիւններ խմբագրու-
թիւններին, որ նրանց թողարկում է նուր-
բատուութիւններ հաւաքել նաւատորմի ուժե-
ղացման համար։ Կոմիտէն հրահանգներ է
պատրաստում նուիրատուութիւններ հաւաքելու
եղանակի համար և անդորրագրեր, որ ձերա-
բար ուղարկվում են ըստ առաջին պահանջի
կոմիտէի գիւնաստից։ (Петербургъ Адми-
ралтейская наб., 8)։ Մինչև տետրակների
հաւաքել թողարկում է նուիրատուութիւններ
հաւաքել սեփական ղեկավարներով։ Պրօցի-
կաթիլի եպիսկոպոս Շէմեկին հրամայված է
լինել Մոսկվայի արքեպիսկոպոս և կաթիլի
եկեղեցիներին միտրօպոլիտ։

16 փետրվարի

ԱՌԲԱՅԻՍ։ Երէկ եկաւ շվեդական թագա-
ւորը։

ՊՕՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ։ Գրականապէս հաղորդում
են, որ փետրվարի 12-ի գիշերը ենթուկական
յարձակումին «Ռեպուբլիկան» գիւնագրած ժա-
մանակը, ցամաքի մարտիցի առաջին թնգա-
նութեան թնգանթիստից յետոյ՝ հարուստներին նպա-
տակ ծառայող ենթուկական նաւի վրա պաշ-
թիւն առաջապահ Լիւքսին երկու օրերում ոչ մի
փոփոխութիւն չը կայ։ Այսօր փոթորիկը հիւ-
սիսից է՝ կայծակներով։ Ծովը խիստ ալեկոծ
է և ափ իջնելու ամեն փորձանհամար է դարձ-
նում։

ԲԵՐԼԻՆ։ Գերմանա-իտալական նոր առե-
ւտրական դաշնագրի բանակցութիւնները լիա-
կատար համաձայնութեան են հասել։—Այսօրը
երեկոյեան Կիլ է մեկնում՝ պրինց Հայնրիխի
որդու թագմանը ներկայ լինելու, և Կիլից կը
մեկնի Օլդենբուրգ։

Գ. ՊՕԼԻՍ։ Մեծ վէրելութեան աստիճանա-
ւորներից մի քանիսը, լրագրի հրատարակիչը
և մի քանի աշխատակիցներ ձերբակալված են՝
երկու տարի շարունակ թրքական շքանշաններ
բաշխելու դիպլոմներ կեղծելու և արտասահ-
մանում ծախելու համար։ Հաստատված է զիւ-
լմներ կեղծելու 90 դէպք։

ՎԻԵՆԱ։ Միւլլերիս աղանդական ընկե-
րութիւնը սլաւոնական ռուսադուրութեան անու-
նից գիւնաց հեռագրով Պետերբուրգի սլաւոնա-
կան բարեգործական ընկերութեանը. «Վիեննա-
յի սլաւոն ռուսադուրութեան» խմբակները, սեր-
բեր, սլովենները, բոլգարները, չեխները և
ռուսները արտայայտում են իրանց սլաւոնա-
կան կայսերական և առաջաժառարկիւն և
ցանկանում են նրան ամենափայլուն աշուղու-
թիւն ցելից ցելի դէմ մղած կռոււի։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փետրվարի 15-ին բարձ-
րագիւղի թանգարանի շինութեան մէջ բաց-
վեց գերարուեստի ստարականների պատմական
ցուցանանդէպ Կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆեո-
դորովնայի Օգոստոսիան հովանաւորութեան
տակ, սարքված գործող բնակի հիւանդ և վի-
րաւոր կուղիներին օգտին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փետրվարի 14-ին Մեծ Իշ-
խան Կիլի Վալդիմիրովիչը մեկնեց հեռու
Արևելք։ Փետրվարի 15-ին Մեծ Իշխան Վալ-
դիմիր Ալեքսանդրովիչի պալատի եկեղեցում
մատուցվեց պատարագ, իսկ յետոյ ողջութիւն
մաղթանք հեռու Արևելք մեկնող առողջա-
պահական գնացքի առթիւ, որ կընում է Մեծ
Իշխանուհի Մարիա Պաւլովնայի անունը։

ՊՕՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ։ (Սեփական թղթակցից)։
Հրատարակված է կոմիսսար զինեցր Մտե-
սելի հրամանը փետրվարի 14-ից. «Երբորդ
և ամբարցած շրջանի փառաւոր պաշտպաններ
և շրջանի ազգաբնակչութիւն, դիմում եմ ձեզ
հետեւեալով. այն ճանձարի յամառութիւնից,
որով թշնամին յարձակումներ է գործում և
ռմբակոծութիւններ է շարունակում բերել և
թերակղզու գնահատան ծովածոցների դէմ, ես
եղբայրացնում եմ, որ նա դիտարկութիւն ու-
նի ափ իջնել թերակղզու վրա և փորձ փոր-
ձել գրաւել բերդը, իսկ անաշուղտութեան դէպ-
քում փչացնել երկաթուղին և հեռանալ։ Յիշե-
ցեք, որ Պորտ-Արտուրի գրաւումը նրանք աղ-
գային պատել հարց են համարում։ Թշնամին
սխալվեց։ Չօրքերը այդ շատ լաւ գիտեն, իսկ
ազգաբնակչութեանը յայտարարում եմ, որ յետ
նահանջում չի լինի, որովհետեւ, նախ, բերդը
պարտաւոր է կռուի մինչև վերջը, որովհետեւ
ես, կոմիսսար, երբեք չեմ նահանջման հրա-
ման կոմ տալ, և, երկրորդ, այն պատճառով
որ նահանջելու տեղ չը կայ։ Դարձնելով դա
վրա աւելի թուախիւրանքի ուղարկութիւնը։
Հրահար եմ կարգում բոլորին, որ նրանք ներ-
շնջվեն այն համոզմամբ, թէ անհրաժեշտ է կռուի
մինչև մահը։ Այդ բանը վճռած մարդը զար-

նուրելի է. նա թանգ է ծախում կեանքը, իսկ
ոչ առանց կռուի կը փախչի, մասնակցով թէ
կազատվի, նա իրան չի փրկի։ Գնալու տեղ
չը կայ—երեք կողմից ծոցն է, իսկ չորրորդ-
դից—թշնամին։ Կռուի պէտք է, այն ժամանակ
հակառակորդը խայտառակութեամբ կը հեռա-
նայ և յաւիտեան կը յիշէ ռուսական քաջու-
թեան հարուստները. աչքի առաջ ունենալով
այդ, ես հաւատացած եմ, որ իւրաքանչիւր
ռուս կը կռուի, մոռանալով յետ նահանջելու
հնարաւորութիւնը։ Յիշեցեք, յաւերժ յիշատակ
սպանվածներին և յաւիտեանական փառք կեն-
դանիններին»։ Լուրերի համեմատ, չը նայելով
փոթորիկին, անցեալ գիշերը հօրեկոյնի վրա
երևում էին ենթուկական խաղաղու նաւերի
լապտերները։ «Տեղեկներ Կուրէյը»-ը հաղոր-
դում է, որ չը նայելով ենթուկացիների իրանց
կրուստները ծածկելու համար ձեռք առած
միջոցներին, հաստատ յայտնի է, որ քնաւած
են «Ենթուկ» գրահակիրը և «Օսամա» ու «Տօ-
կիլա» կրէյսերները, որոնք սախակած էին
քաղելով տանել Նազասակի։ Նոյն լրագրի
հաղորդում է, որ իւր թէ 60,000 ենթուկացի-
ներ կենտրոնացած են Գնեւերական և պատ-
րաստվում են մտնել Մանչուրիա։ Չինական
զօրքերի դէպի սահման դիմելը իւր թէ յե-
տաճգված է մինչև փետրվարի 21-ը։ Իշխան
Յինը այցելեց Պէկինի ենթուկական դեսպանին
և խնդրեց միջոցներ ձեռք առնել, որ Չինաս-
տանում ապրող ենթուկացիները կեղծ լուրեր
չը տարածեն, ինչով նրանք արդէն մի շա-
բաթից աւելի է պարապում են. այդպիսի
վարմունքը կարող է պայտամբութիւն առա-
ջացնել չինաստանցիների մէջ եւրօպացիների
դէմ։

«Новый, Край»-ը տալիս է «Նովիկ» նաւի
կտրիճ յարձակումը յուշվարի 37-ին. Հաւ-
տատված է, որ փետրվարի 12-ի գիշերը մի
ենթուկական ալանանաւ պայթեցրած է, իսկ
միւսը ընկնում. վերջինս մարմինը ծովը
դուրս է գցել ափ։—Փետրվարի 13-ի ճակա-
տամարտին մասնակցում էին թշնամու կողմից
6 զբաղակիր, 6 զբաղակիր կրէյսեր, 4 կրէյսեր
երկրորդ կարգի և 2 ալիգո, բացի ալանանա-
ւերից։ Նաւերը շարժվում էին առանձին
խմբերով և համարեա միաժամանակ յարձակ-
վում էին մեր կրէյսերների, մարտիցիների և
«Բեզուստաշնի» ու «Վնուշկոնի» ալանանա-
ւերի վրա։ Մեր կողմից վիրաւորված են եր-
կու հոգի։

ԽՍՀՄ-ին։ (Սեփական թղթակցից)։ Քաղա-
քում խաղաղութիւն է։ Չինացիները հաճու-
թեամբ աշխատում են և պաշար են մատա-
կարարում։—Պորտ-Արտուրի թնգանթիստի գ-
րուտին ռուսական հասարակութիւնը արձա-
գանք տուեց հաւաքելով բաւական խոշոր
նուիրատուութիւններ կրէյսերներ գնելու և
մարտնչողների ընտանքների կարգների հա-
մար։ Կարմիր թաշը պատրաստում է առող-
ջապահական գնացքներ և կարում է հիւան-
դանոցի համար պարագաներ։ Տանը մնացած
կիները ամբողջ գիշերը նստում աշխատում
են։ Տեղական հասարակական կոմիտէն հի-
ւանդանոց է շինում։ Մասնաւոր նուիրատու-
թեամբ գիշերելու ապաստան է քայլած։ Սարք-
ված է վիրաւորների համար 15 մահճակալով
ձեր հիւանդանոց։

ԼԵՍՍԵՆ։ (Սեփական թղթակցից)։ Ինկոն-
մէջ ապրող օտարները հաղորդում են, որ ես-
պոնական նաւատորմը հրաման է ստացել փե-
տրվարի 17-ին անպատճառ յարձակում գոր-
ծել և գրաւել Պորտ-Արտուրը։

—Իրիւնի ցղանցողները Չին-Շունին փետր-
վարի 13-ին մեռաւ։ Չինական զօրքերի
կենտրոնացումը Մուկդէնից դէպի արևմուտք
Գուրանցի և Սինիսիսիայի շրջանում շատ
կասկածելի է։ Չինական զօրքերը ուժեղացնում
են իրանց պահակները և կրում են պատերազ-
մական պաշարներ։ Ազգաբնակչութեան տրա-
մադրութիւնն ամեն տեղ յուսալի չէ. տեղ-տեղ
միջերկրներ չեն ծախում։—Գնեւերալ Միշկինովս
ձիււրը խմբով հասաւ Կասանեա։ Այսօր նա
սպասվում է Պենիսիում։ Մարդիկ և ձիերը
առողջ են և պաշարի կողմից ապահովված,
իսկ տրամադրութիւնը կտրիճ է, ճանապարհի
վրայի կորէական իշխանութիւնները փախչում
են, տեղեկութիւն տալով ենթուկացիներին
մեր շարժումների մասին։—Կոզակները իրանց
ձեռքն առան հիւսիսային Կորէյայի հեռագիրը։
—Կոզակների խմբի հետեւից առաջ շարժվեց
հետեւանցի կորպուսը, որ ուղարկել էր բա-
նակի հրամանատար Լինեվիչը։ Ենթուկական
զինուոր շտաբի մայոր Տօգատացեղորոն և
ենթուկական 5 ժամադրմներ, որոնք ձերբա-
կալվել էին Լ-Չօուի մէջ՝ Կորէյայում, բերվել
են Լեասոնա։—Այստեղ ձիւն է, փոթորիկ է

